

Komemorativnim skupom na tamošnjem romskom groblju na kojem je pokopano 16173 pripadnika romske zajednice, obilježen je po osmi put Međunarodni dan sjećanja za romske žrtve genocida u Drugom svjetskom ratu

Svibnja 1942. godine ustaške vlasti su organizirale hajku na Rome. Kako navode Mišo Deverić i Ivan Fumić u knjizi „Hrvatska u logirima 1942. – 1945.“, u zapovijedi od 20. svibnja Oružničkog zapovjedništva piše: „Molimo naslovno zaopovjedništvo narediti svim područnim oružničkim postajama da pokupe sve Cigane na svom području te da ih u sporazumu sa mjerodavnim kotarskim oblastima prebace u Jasenovac“.

Masovnim dovođenjem Roma u Jasenovac, ustaše naseljavaju selo Uštice kraj Jasenovca. Romima ustaše obećavaju da će ih naseliti u ispražnjene srpske kuće u Uštici, ne bi li ih primirili. Umjesto naseljavanja, svi Romi su poubijani. Mjesto Uštice postalo je najveća grobnica Roma u Hrvatskoj. Kako je istaknuto na komemorativnom skupu u Uštici u povodu Međunarodnog dana sjećanja za romske žrtve genocida u Drugom svjetskom ratu na tamošnjem romskom groblju je pokopano 16173 pripadnika romske zajednice, od čega je 5608 djece i 4887 žena. Veljko Kajtazi, predsjednik Saveza Roma RH „Kali Sali“ i saborski zastupnik, podsjetio je nazočne da su Romi u ustaškom logoru smrti Jasenovac bili mučeni i ubijani na najokrutnije načine: „Dovođeni su jer im je rečeno da će se baviti svojim zanatima. Međutim, oni su kopali jame za svoje sunarodnjake u kojima su i sami završavali. Što je najgore, zločini nisu činjeni po naredbi stranaca, nego ovdašnjeg režima i ovdašnjih ljudi. Točne brojke nikad se neće ustanoviti jer je dehumanizacija Roma dovedena do te razine da po dolasku nisu ni popisivani pojedinačno, već po broju vagona u kojima su dovoženi. Cilj je bio potpuno istrebljenje Roma, a o čemu svjedoči podatak da je na prvom popisu Roma u Hrvatskoj bilo tek 405 od njih oko 15 tisuća koji su tu živjeli prije rata. Tek 70-ih godina nakon rata broj Roma u Hrvatskoj približio se broju od 1941.“

O stradanju Roma u Jasenovcu potresnu priču je objavio dr. Nikola Nikolić u knjizi „Jasenovački logori smrti“. Navodimo izvode iz te priče: „U logoru su bili zatočeni cigani čergari. Pored njih su bili zatočeni i cigani iz raznih naselja. Među ciganima bilo je podosta svirača i pjevača. Cigane svirače su sa svih strana dovodili u jasenovački logor, a oni su sa sobom nosili svoja muzička sredstva. Ustaše su od tih svirača sastavile nekoliko ciganskih muzičkih kapela. Starije, iznemogle i bolešljive su ubrzo prevezli u Gradinu i poubijali ih. Od glazbenika cigana ustaše su zahtijevali da sviraju sveslavensku himnu „Hej Slaveni“, što su cigani spremno prihvatili, ne znajući da je to himna boraca NOV Jugoslavije. Čim su cigani zasvirali „Hej Slaveni“, oko njih su se okupile ustaše na čelu sa zapovjednikom logora Jasenovac, Maksom Luburićem. Nisu znali ovi nadareni muzičari da sami sebi sviraju posmrtni marš. Ustaše su im posprdno dobacivali da bi još te noći cigani mogli prirediti koncert u „Vrtu Kasino“. U Gradini, misleći pod tim da će ih

odvesti na likvidaciju. Cijelo vrijeme ustaše su ismijavale cigane govoreći im da će dobiti orden „malja“ i orden „Svete sjekire“, a možda i zvijezdu „S nožem“. Cigani su shvatili o čemu se radi pa su se sledili od strha. Naređeno im je da krenu prema Gradini, čemu su se cigani pokušali oduprijeti, ali bez uspjeha. Uskoro su ovi talentirani muzičari bili poubijani. Podlost ustaša se ogledala i u činjenici da su natjerali cigane protiv cigana. Onim ciganima koje su odabrali da ubijaju druge cigane, davali su odličnu hranu i dovoljnu količinu alkohola. Tim ciganima je bilo stavljeno u zadatak da likvidiraju sve one, koje ustaše prevezu iz logora u Gradinu. Cigani ubojice specijalizirali su se pa su jedni ubijali sjekirom, drugi batom, treći željeznim čekićem, a četvrti nožem. Ujedno su slagali mrtvace i zakapali ih, no te grupe egzekutora su nakon velikog klanja također, likvidirane“.

B. M.